RP 91/2006 rd

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om besvärsnämnden för arbetspensionsärenden

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås ändringar i lagen om besvärsnämnden för arbetspensionsärenden så att ändring i arbetspensionsärenden inom både den privata och offentliga sektorn söks hos besvärsnämnden för arbetspensionsärenden som första besvärsinstans. Samtidigt kompletteras nämndens sammansättning genom att nuvarande statens pensionsnämnd och kommunerna pensionsnämnd slås ihop med den. Besvärsnämndens organisation och sektioner ändras enligt förslaget så att de motsvarar behoven av sakkunskap i den sammanslagna besvärsnämnden.

Finansieringen av besvärsnämnden ändras samtidigt så att även pensionsanstalterna inom den offentliga sektorn deltar i besvärsnämndens kostnader. Genom den föreslagna lagen görs sökandet av ändring i arbetspensionsärenden klarare och effektivare.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2007.

293162

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge och föreslagna ändringar

Utvecklandet av utkomstskyddet

Frågan om ett effektivare rättskydd uppstod genom en kommitté som statsrådet tillsatte den 2 februari 2000 och som hade till uppgift att utarbeta ett förslag till reform av systemet för ändringssökande i ärenden som gäller social trygghet. Kommittén blev klar med sitt arbete den 31 oktober 2001 (Betänkande av kommittén för ändringssökande i beslut om social trygghet KB 2001:9). Kommittén granskade systemet för ändringssökande i beslut om social trygghet som en helhet, vilken omfattade de olika faserna av ändringssökande. För besvärsnämndernas del utarbetade kommittén sitt förslag som riktlinjer för utvecklingen.

Arbetet med att revidera systemet för ändringssökande i beslut om social trygghet har fortsatt som projektarbete vid social- och hälsovårdsministeriet. På basis av kommitténs arbete har de finansiella systemen för pensionsnämnden för den privata sektorn och besvärsnämnden för olycksfallsärenden (lagarna 677/2005 och 681/2005) reviderats. Organisationen i pensionsnämnden inom den privata sektorn regleras genom en lag som trädde i kraft den 1 januari 2006 (Lagen om besvärsnämnden för arbetspensionsärenden, 677/2005). Nämndens finansiering sköts med en separat justitieförvaltningsavgift. Grunden för avgiften är förvärvsinkomsterna för arbetstagare som är försäkrade i arbetspensionsanstalter inom den privata sektorn. Avgiften fastställs av Försäkringsinspektionen. I lagen ingår också andra bestämmelser i anslutning till fastställande av skattskyldighet (bl.a. indrivning och rättsskydd). Även finansieringen av besvärsnämnden för olycksfallsärenden genomförs enligt samma princip som i fråga om besvärsnämnden för arbetspensionsärenden. Ändringssökande i olycksfallsskyddet för idrottsmän skulle enligt lag ske i olycksfallsförsäkringssystemet. I lagen föreskrivs klart om nämndernas beslutförhet (sektionernas sammansättningar, förstärkt sektion, plenum och förvaltningssektion).

Kommittén för ändringssökande föreslog att besvärsnämnderna för arbetspensionsfrågor i första instans slås ihop. Kommittén konstaterade i sitt betänkande att samma typ av förvärvspensionsärenden nu behandlas i tre olika besvärsnämnder. Fördelarna med en sammanslagning av nämnderna kunde bl.a. vara att praxis för avgörande av pensionsbesvär och förfarandet vid behandlingen av ärenden skulle vara enhetligare i ärenden som gäller olika pensionssystem. Besvärsnämnden för arbetspensionsfrågor skulle fungera som första besvärsinstans även i pensions- och andra arbetspensionsförmånsärenden för personer i statlig anställning eller i kommunalt anställningsförhållande. I social- och hälsovårdsministeriets projekt har den lagstiftning som en sammanslagning förutsätter och praktiska åtgärder beretts.

Kraven i grundlagen

Enligt 21 § 1 mom. i Finlands grundlag har var och en rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en behörig domstol eller någon annan myndighet. Grundlagen ställer krav på det förfarande som skall iakttas vid behandlingen av rättskipningsfrågor i ärenden som gäller social trygghet liksom även i andra förvaltningsrättskipningsärenden. Ett av de centrala kraven är att ett ärende utan dröjsmål skall avgöras vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan. I arbetspensionsärenden är brådskan i praktiken överhängande, eftersom det i pensionsärenden är fråga om sökandens grundläggande försörjning enligt 19 § 2 mom. i grundlagen. En snabb domstolsbehandling är viktig med tanke på individens rättskydd. Riksdagens justitieombudsman har i sina ställningstaganden betonat besvärs-

nämndernas ansvar när det gäller den totala behandlingstiden för besvär.

Besvärsnämnden för arbetspensionsärenden

Besvärsnämnden för arbetspensionsärenden är första besvärsinstans i beslut som fattas av arbetspensionsanstalter inom den privata sektorn. Bestämmelser om besvärsnämnden ingår i lagen om besvärsnämnden för arbetspensionsärenden (677/2005).

Besvärsnämnden för arbetspensionsärenden tillsätts av statsrådet på framställning av social- och hälsovårdsministeriet för högst fem år i sänder, och nämnden består av en ordförande i huvudsyssla och ett nödvändigt antal vice ordförande och andra medlemmar. Ordförande och vice ordförandena skall ha avlagt examen som medför behörighet för domartjänst och de skall vara förtrogna med de förmånssystem som behandlas i besvärsnämnden.

Minst fyra av medlemmarna skall vara legitimerade läkare och förtrogna med försäkringsmedicin. Minst fyra medlemmar skall ha avlagt examen som medför behörighet för domartjänst och vara förtrogna med arbetspensionsfrågor, eller vara andra personer som är särskilt förtrogna med arbetspensionsförsäkringsfrågor. Nämnden skall dessutom ha medlemmar som är insatta i förhållandena inom arbetslivet och på arbetsmarknaden, av vilka fyra förordnas på framställning av arbetsgivarnas mest representativa centralorganisationer och fyra på framställning av arbetstagarnas och tjänstemännens fackföreningars mest representativa centralorganisationer. Nämnden skall dessutom ha högst två medlemmar som är insatta i förhållandena inom arbetslivet och förtrogna med lantbruksföretagarverksamhet och som förordnas på framställning av de mest representativa organisationer som bevakar sådana personers ekonomiska intressen som hör till tillämpningsområdet för lagen om pension för lantbruksföretagare (467/1969, LFöPL) samt högst två medlemmar som är insatta i förhållandena inom arbetslivet och förtrogna med företagarverksamhet och som förordnas på framställning av de mest representativa företagarorganisationerna.

De medlemmar som har uppdraget som bisyssla skall ha personliga suppleanter för vilka gäller vad som i lag föreskrivs om besvärsnämndens medlemmar.

Ordföranden, vice ordförandena och de övriga medlemmarna samt deras personliga suppleanter handlar under domaransvar och i fråga om deras rätt att kvarstå i uppdraget gäller i övrigt vad som föreskrivs om innehavare av domartjänst.

Besvärsnämnden avgör besvärsärenden i en sektion som består av minst fyra och högst sex medlemmar och vars ordförande är besvärsnämndens ordförande eller en vice ordförande. I sammansättningen av sektionerna alternerar medlemmarna på det sätt som besvärsnämndens förvaltningssektion bestämmer.

En sektion som behandlar besvärsärenden är beslutför när ordföranden eller en vice ordförande och en medlem som avlagt examen som medför behörighet för domartjänst och är förtrogen med arbetspensionsfrågor eller någon annan medlem som är särskilt förtrogen med arbetspensionsförsäkringsfrågor samt två medlemmar som är insatta i förhållandena inom arbetslivet och på arbetsmarknaden är närvarande.

Om avgörandet av ett ärende i väsentlig grad är beroende av tillämpningen av LFöPL eller lagstiftningen om specialpensioner inom lantbruket, är sektionen beslutför när ordföranden eller en vice ordförande, en medlem som avlagt examen som medför behörighet för domartjänst och är förtrogen med arbetspensionsfrågor eller någon annan medlem som är särskilt förtrogen med arbetspensionsförsäkringsfrågor och en medlem som är insatt i förhållandena inom arbetslivet och på arbetsmarknaden samt en medlem som är förtrogen med lantbruksföretagarverksamhet är närvarande vid sektionens möte. På motsvarande vis förutsätter sektionens beslutförhet att en medlem som är förtrogen med företagarverksamhet är närvarande vid behandlingen av ett ärende vars avgörande i väsentlig grad är beroende av lagen om pension för företagare (468/1969, FöPL). En sektion är emellertid beslutför endast om sammanlagt högst hälften av de närvarande medlemmarna är medlemmar som är insatta i förhållandena inom arbetslivet och på arbetsmarknaden och är förtrogna med lantbruksföretagarverksamhet och med företagarverksamhet. Vid be-

handlingen av ett ärende vars avgörande i väsentlig grad är beroende av medicinska aspekter skall även en läkarmedlem vara närvarande.

Besvärsnämndens ordförande eller en vice ordförande kan förordna att ett ärende eller en fråga skall avgöras i en förstärkt sektion eller, om ärendet är av principiell betydelse, även i plenum. Till den förstärkta sektionen hör den sektion som tidigare har behandlat ärendet samt ordföranden och vice ordförandena. Plenum består förutom av ordföranden och vice ordförandena av samtliga medlemmar. För förvaltningsärenden har besvärsnämnden en förvaltningssektion, som består av ordföranden och tre vice ordförande samt tre medlemmar som är förtrogna med förhållandena inom arbetslivet och företagarverksamhet. I arbetsordningen anges vilka ärenden som hör till ordföranden och förvaltningssektionen. Förvaltningssektionen beslutar om andra betydande förvaltningsärenden förutom om fastställandet av bokslutet och arbetsordningen, vilket hör till plenum att besluta om.

Kostnaderna för besvärsnämnden för arbetspensionsärenden täcks med en årlig justitieförvaltningsavgift som pensionsanstalterna inom den privata sektorn är skyldiga att betala. Den justitieförvaltningsavgift som tas ut hos pensionsanstalterna motsvarar de totala kostnader som orsakas besvärsnämnden för skötseln av uppgifter som gäller ändringssökande. Försäkringsinspektionen fastställer årligen besvärsnämndens budget på framställning av förvaltningssektionen. Budgeten skall uppta kostnaderna för besvärsnämndens verksamhet. Förändringarna i de årliga kostnaderna skall motsvara förändringarna i den allmänna kostnadsnivån samt i antalet ärenden och i besvärsnämndens verksamhet.

Justitieförvaltningsavgiften för pensionsanstalterna fastställs så att kostnaderna för besvärsnämndens verksamhet enligt budgeten fördelas mellan pensionsanstalterna inom den privata sektorn i förhållande till förvärvsinkomsterna och arbetsinkomsterna för de försäkrade i respektive pensionsanstalt under det år som föregår kvalifikationsåret. Justitieförvaltningsavgiftens belopp fastställs av Försäkringsinspektionen på framställning av besvärsnämndens förvaltningssektion. Besvärsnämnden ansvarar för debiteringen och indrivningen av justitieförvaltningsavgiften.

På revision av besvärsnämnden tillämpas 5 kap. i revisionslagen (936/1994). Besvärsnämnden fastställer i plenum bokslutet samt beviljar förvaltningssektionen ansvarsfrihet. Besvärsnämnden skall delge Försäkringsinspektionen det fastställda bokslutet. Om bokslutet visar underskott eller överskott i förhållande till den fastställda budgeten skall skillnaden beaktas i grunderna för den justitieförvaltningsavgift som bestäms för det följande året. En pensionsanstalt kan på det sätt som föreskrivs i lagen om Försäkringsinspektionen (78/1999) anföra besvär över en justitieförvaltningsavgift som Försäkringsinspektionen har fastställt med stöd av denna lag.

Statens pensionsnämnd

Bestämmelser om statens pensionsnämnd finns i lagen om statens pensioner (280/1966, StPL). Statens pensionsnämnd behandlar även besvär som anförts över pensionsärenden enligt pensionslagen för evangelisk-lutherska kyrkan (298/1966, KyPL) och över beslut som utfärdats i pensionsärenden för tjänstemän vid Folkpensionsanstalten (lagen om Folkpensionsanstalten 731/2001). Statens pensionsnämnd består av en ordförande och sju medlemmar. Ordföranden skall ha avlagt juris kandidatexamen samt vara förtrogen med statens pensionssystem. En av medlemmarna är vice ordförande i nämnden, och en av dem skall vara läkare. Av medlemmarna skall tre förordnas på förslag av statens arbetsmarknadsverk och tre bland personer som har föreslagits av de mest representativa centralorganisationerna för statens tjänstemän och arbetstagare. Ordföranden och läkaren skall vara oberoende av de i nämnden företrädda arbetsgivar- och arbetstagarorganisationerna. Av de övriga medlemmarna skall åtminstone en ha avlagt examen som ger behörighet för domartjänst samt vara förtrogen med statens pensionssystem. Varje medlem har en personlig suppleant, för vilken gäller vad som bestäms om medlemmar.

Statsrådet förordnar på förslag av finansministeriet ordföranden och medlemmarna för högst fem år i sänder. I fråga om deras

rätt att kvarstå i uppdraget gäller i övrigt vad som bestäms om innehavare av domartjänst. Medlemmarna i statens pensionsnämnd skall ha fyllt 25 år, och de handlar under domaransvar.

Statens pensionsnämnd kan vara uppdelad på sektioner. Nämnden och sektionerna är beslutföra om ordföranden eller vice ordföranden och minst hälften av de övriga medlemmarna är närvarande. Nämnden eller en sektion är dock inte beslutför, om inte minst en medlem som utsetts bland personer föreslagna av de organisationer som nämns i 1 mom. och en medlem som inte hör till denna grupp är närvarande. Ett ärende vars avgörande på ett väsentligt sätt beror av medicinska frågor får inte avgöras, om inte en av de närvarande medlemmarna är läkare.

Närmare bestämmelser om statens pensionsnämnds sammansättning vid avgörande av olika grupper av ärenden och om behandlingen av ärenden i statens pensionsnämnd samt om statens pensionsnämnds förvaltning och behandlingen av förvaltningsärenden utfärdas genom förordning av statsrådet. Nämnden fastställer en arbetsordning för sig. Statens pensionsnämnds utgifter betalas av statens medel.

Kommunernas pensionsnämnd

I lagen om kommunala pensioner föreskrivs om kommunernas pensionsnämnd (549/2003, KomPL). Kommunernas pensionsnämnd består av en ordförande och en vice ordförande samt tio andra medlemmar. Ordföranden och vice ordföranden skall ha avlagt juris kandidatexamen och vara förtrogna med tjänstemanna- och arbetsrätt.

Av pensionsnämndens medlemmar skall en vara läkare och två förtrogna med försäkringsverksamhet. Av de övriga medlemmarna förordnas tre bland personer som föreslagits av Finlands Kommunförbund rf och tre bland personer som föreslagits av de huvudavtalsorganisationer som avses i 3 § i det kommunala huvudavtalet. För varje medlem utses en personlig suppleant, om vilken gäller vad som bestäms om en medlem.

Statsrådet förordnar på framställning av inrikesministeriet kommunernas pensionsnämnds ordförande och vice ordförande samt övriga medlemmar för högst fem kalenderår i sänder. I fråga om deras rätt att kvarstå i uppdraget gäller vad som bestäms om innehavare av domartjänst. Medlemmarna av pensionsnämnden handlar under domaransvar.

Pensionsnämnden kan vara indelad i sektioner. Av medlemmarna i en sektion kan högst hälften utnämnas bland de personer som föreslagits av Finlands Kommunförbund rf och de huvudorganisationer som avses ovan.

Inrikesministeriet fastställer kommunernas pensionsnämnds budget, förordnar revisor samt godkänner bokslutet. På framställning av nämnden fastställer ministeriet även arvoden för nämndens ordförande, vice ordförande och övriga medlemmar.

Pensionsnämnden fastställer för sig en arbetsordning med närmare bestämmelser om pensionsnämndens organisationsform och verksamhet.

Behandlingstid för besvär

År 2005 inkom 5 159 besvärsärenden till besvärsnämnden för arbetspensionsärenden. Nämnden avgjorde 2005 sammanlagt 5 733 ärenden. Av de avgjorda ärendena gällde 77 procent bedömning av arbetsoförmåga. Antalet obehandlade ärenden uppgick i slutet av 2005 till 2 358. År 2005 var den genomsnittliga behandlingstiden för besvärsärenden i besvärsnämnden för arbetspensionsärenden cirka sex månader.

Till statens pensionsnämnd inkom 350 besvärsärenden 2005. I nämnden behandlades 2005 sammanlagt cirka 400 ärenden. Antalet obehandlade ärenden var i slutet av 2005 cirka 100 stycken. År 2005 var den genomsnittliga behandlingstiden för besvärsärenden i statens pensionsnämnd ungefär fyra månader.

Till kommunernas pensionsnämnd inkom 1 651 besvärsärenden 2005. I nämnden behandlades 2005 sammanlagt ungefär 1 408 ärenden. Antalet obehandlade ärenden var i slutet av 2005 ungefär 1 243 stycken. År 2005 var den genomsnittliga behandlingstiden för besvärsärenden i kommunernas pensionsnämnd ungefär sju månader.

Försäkringsdomstolen är den högsta be-

svärsinstansen i arbetspensionsärenden inom både den privata och offentliga sektorn. År 2005 överklagades 1 773 arbetspensionsärenden hos försäkringsdomstolen. Cirka 20 procent av dessa avgöranden ändrades i försäkringsdomstolen.

Målen för reformen och de ändringar som föreslås

Målet för reformen är att uppnå det mål som kommittén för ändringssökande i beslut om social trygghet ställt upp för att göra systemet för sökande av ändring i arbetspensionsförmåner klarare och stärka ändringssökandets oavhängighet. Målet är att öka medborgarnas förtroende för att de får en rättvis behandling i ärenden som gäller social trygghet. Målet för reformen är också i fråga om genomslagskraften i samhället att främja medborgarnas rättsskydd i utkomstärenden genom att snabbare än förut producera rättvisa och enhetliga beslut samt genom att förenkla fullföljdsvägarna för arbetspensionsförmånerna. Den klara organisationen i systemet med ändringssökande och den tidsenliga regleringen garanterar att systemet är öppet och fungerande. I ärenden som behandlas av besvärsnämnderna är det fråga om tryggande av grundläggande försörjning enligt 19 § 2 mom. i grundlagen.

I arbetspensionsärenden har man sedan ingången av 2004 följt den s.k. principen om sista pensionsanstalt, enligt vilken pensionsansökan behandlas och avgörs samt en beslutssammanställning ges och pensionen betalas av den pensionsanstalt som ansvarar för pensionsskyddet inom den privata eller offentliga sektorn och som senast har ordnat sökandens pensionsskydd. Ändringssökande i alla beslut i beslutssammanställningen görs hos den besvärsinstans hos vilken beslut av den pensionsanstalt som gett beslutssammanställningen överklagas även annars. På så vis får besvärsnämnden för arbetspensionsärenden, statens pensionsnämnd och kommunernas pensionsnämnd redan nu massor av sådana besvärsärenden, där besvären gäller pension enligt något annat pensionssystem. Ungefär två tredjedelar av besluten innehåller pension inom både den privata och offentliga sektorn.

Trenden med att förenhetliga pensionssystemen uppstod i början av 1990-talet. Pensionsreformen i början av 2005 förenhetligar fortfarande på ett betydande sätt arbetspensionslagstiftningen inom den privata och den offentliga sektorn. På grund av olika övergångsbestämmelser kommer det dock ännu länge att förekomma bestämmelser som avviker från varandra i pensionslagarna inom olika sektorer.

Av ovan nämnda skäl är det motiverat att slå ihop ändringssökande i första instans baserat på arbetspensionslagstiftningen inom den privata och den offentliga sektorn till en enda besvärsinstans, dvs. besvärsnämnden för arbetspensionsärenden. Samtidigt skall man dock sörja för att det finns tillräckligt med sakkunskap om de offentliga pensionslagarna och förhållandena inom arbetslivet och på arbetsmarknaden inom den offentliga sektorn bland både personalen och medlemmarna i besvärsnämnden för arbetspensionsärenden.

I propositionen föreslås att besvärsnämnden för arbetspensionsärenden i fortsättningen skall vara första besvärsinstans även i ärenden som gäller arbetspensionsskydd inom den offentliga sektorn. Nämndens befogenhet gäller behandlingen av besvärsärenden enligt arbetspensionslagarna inom både den privata och den offentliga sektorn.

Besvärsnämndens organisation och sektioner ändras så att de motsvarar behoven av sakkunskap i den sammanslagna besvärsnämnden. Utöver de fyra nuvarande sektionerna inrättas ytterligare tre sektioner för behandling av besvärsärenden inom den offentliga sektorn. Två av de sektioner som skall inrättas skall behandla besvärsärenden som omfattas av den kommunala pensionslagstiftningen och en sektion besvärsärenden som omfattas av statens pensionslagstiftning. I och med att antalet sektioner ökar ökar även antalet medlemmar i nämnden. I fråga om de medlemmar som har uppdraget som bisyssla föreslås att vice ordförandena, läkare, personer som avlagt examen som medför behörighet för domartjänst och är förtrogna med arbetspensionsfrågor eller andra personer som är särskilt förtrogna med arbetspensionsförsäkringsfrågor i fortsättningen skall vara sju till antalet i stället för fyra som enligt gällan-

de lag. Även i fråga om de medlemmar som företräder kännedom om förhållandena inom arbetslivet och på arbetsmarknaden föreslås att antalet skall motsvara de nya sektionerna och dessutom den sakkunskap om kommunernas och statens pensionssystem som behövs i sektionerna. Sammansättningarna i besvärsnämnden revideras också så att de motsvarar de nya omständigheterna. Behovet av sakkunskap om kommunens och statens pensionssystem beaktas även när vice ordförandena förordnas. Sammansättningen i förvaltningssektionen ändras också så att den motsvarar behoven av sakkunskap i den sammanslagna nämnden.

Vad gäller läkarmedlemmarna föreslå att tre nya läkare i bisyssla anställs för behoven i de nya sektionerna. En rekrytering av läkarmedlemmar till försäkringssystemet har varit aktuell under flera års tid. Särskild uppmärksamhet har fästs vid ett förfarande som förutsätter god förvaltning genom vilket läkarmedlemmar som har kunskaper om försäkringsmedicin och social trygghet kan förordnas till systemet med ändringssökande. Avsikten är att statsrådet, liksom för närvarande, skall förordna läkarmedlemmarna och deras suppleanter till besvärsnämnden på framställning av social- och hälsovårdsministeriet, men i framtiden skall det administrativa samarbetet med Finlands Läkarförbund effektiviseras för en framställning så att man också i fortsättningen skall få läkarexperter som är förtrogna med försäkringsmedicin med i besvärsnämnden.

Besvärsnämndens behandling av besvär bör också försnabbas av ett förfarande om vilket föreskrivs i lagen om pension för arbetstagare (395/2006, ArPL). Enligt den kan besvärsnämnden för arbetspensionsärenden undanröja ett lagakraftvunnet beslut eller en beslutssammanställning av en pensionsanstalt eller ett beslut av Pensionsskyddscentralen. Parten kan ansöka om undanröjande av besvärsnämndens beslut hos försäkringsdomstolen under samma förutsättningar som undanröjande av pensionsanstaltens beslut hos besvärsnämnden. På så vis avgör inte besvärsnämnden ett yrkande på undanröjande av sitt eget beslut utan ärendet avgörs av den högsta besvärsinstansen för arbetspensionsärenden, försäkringsdomstolen. En befogenhetsbestämmelse som gäller undanröjande av lagakraftvunna beslut ingår således i förmånslagarna. En revidering av lagen om pension för företagare och lagen om pension för lantbruksföretagare är aktuell med anledning av lagen om pension för arbetstagare.

Regeringen har avgett en proposition med förslag till lag om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar samt vissa lagar som har samband med den (RP 12/2006 rd). I samband med regeringens proposition är avsikten att för tydlighetens skull även ändra hänvisningen till paragrafen om rättegångens offentlighet (13 §) i lagen om besvärsnämnden för arbetspensionsärenden till lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar.

Avsikten är att de ändringar som föranleds av denna proposition från ingången av 2007 även skall göras i lagen om kommunala pensioner och lagen om statens pensioner.

Propositionen motsvarar de mål som kommittén för ändringssökande i beslut om social trygghet (kommittébetänkande 2001:9) har för stärkandet av besvärsnämndens självständighet och oberoende. Genom den proposition som nu avlåts fortsätts det arbete som kommittén för ändringssökande i beslut om social trygghet påbörjat för att stärka den oberoende ställning som besvärsnämnden för arbetspensionsärenden har som självständig besvärsinstans.

2. Propositionens konsekvenser

2.1. Ekonomiska konsekvenser

Syftet med propositionen är att göra det klarare att söka ändring i arbetspensionsärenden.

Totalt sett kommer ändringen att sänka kostnaderna därför att kommunernas pensionsnämnds och statens pensionsnämnds verksamhet upphörs. Den nya besvärsnämndens verksamhet finansieras med justitieförvaltningsavgiften, som arbetspensionsanstalter har betalat. Inbesparingar görs på lång sikt i de administrativa kostnaderna när den överlappande förvaltningen upplöses och man övergår till ett enda gemensamt IT-system, som i anläggningsskedet dock ger upphov till kostnader av engångsnatur. I lo-

kalkostnaderna sker ingen förändring, eftersom nämnderna redan nu verkar i gemensamma lokaler.

Nämndernas egendom, ansvar och skulder övergår på besvärsnämnden för arbetspensionsärenden.

De ändringar som föreslås har inga nämnvärda konsekvenser för anställningen av nämndernas personal eller beloppet av månadslönerna till medlemmarna i bisyssla.

2.2. Konsekvenser för personalen

Personalen i kommunernas och statens pensionsnämnd övergår i motsvarande uppdrag hos besvärsnämnden för arbetspensionsärenden. Anställningsvillkoren är annars de samma som tillämpas i besvärsnämnden för arbetspensionsärenden dock så, att anställningsvillkoren i arbetsavtalsförhållande för personer som övergår från kommunernas pensionsnämnd och statens pensionsnämnd motsvarar de anställningsvillkor i tjänsteförhållande som har gällt dessa personer under anställningen i kommunernas pensionsnämnd och statens pensionsnämnd och att tilläggspensions- och semesterrättigheterna består. Det kommunala pensionssystemet svarar för det pensionsskydd som personalen tjänat in i anställningen hos kommunernas pensionsnämnd och staten för den pension som personalen i statens pensionsnämnd tjänat in för tiden före övergången. I besvärsnämnden för arbetspensionsärenden ordnas personalens pensionsskydd enligt lagen om pension för arbetstagare. Eftersom kommunal och statlig personal har en tjänstemannarättslig ställning, mister några personer på grund av detta det s.k. bättre tilläggspensionsskydd som de i tiden tjänat in som gamla förmånstagare i kommunernas och statens pensionssystem. Besvärsnämnden för arbetspensionsärenden har för avsikt att ersätta denna förlust genom att teckna privata tilläggspensionsförsäkringar för dessa personer. Kollektivavtalen är i kraft tiden ut eller tills de sägs upp. Besvärsnämnden för arbetspensionsärenden har för avsikt att ingå ett nytt kollektivavtal med de aktuella arbetstagarorganisationerna under hösten 2007.

3. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts vid social- och hälsovårdsministeriet, där man i samband med den fortsatta beredningen av sökandet av ändring i beslut om social trygghet har hört justitieministeriet, inrikesministeriet, finansministeriet, försäkringsdomstolen, besvärsnämnden för arbetspensionsärenden, kommunernas pensionsnämnd och statens pensionsnämnd samt Pensionsskyddscentralen, Folkpensionsanstalten, Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt samt centrala arbetsmarknadsorganisationer och företagarorganisationer. Samarbetsförhandlingar förs med personalen i besvärsnämnden för arbetspensionsärenden, kommunernas pensionsnämnd och statens pensionsnämnd och personalen har även i övrigt under beredningen av ändringen informerats om hur ärendet framskrider.

4. Samband med andra propositioner

Regeringen har avgett en proposition med förslag till lag om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar samt vissa lagar som har samband med den (RP 12/2006 rd). I samband med regeringens proposition är avsikten att för tydlighetens skull även ändra hänvisningen till paragrafen om rättegångens offentlighet (13 §) i lagen om besvärsnämnden för arbetspensionsärenden till lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar.

Samtidigt som denna proposition har beretts har man vid inrikesministeriet berett en regeringsproposition om ändring av lagen om kommunala pensioner. I den har också beaktats de förslag till ändringar av lagen om kommunala pensioner som ges i denna proposition med anledning av att kommunernas pensionsnämnd dras in. Också vid finansministeriet bereds en regeringsproposition till riksdagen med förslag till lagar om statens pensioner och vissa andra lagar som har samband med den. I dess bestämmelser om ändringssökande har de föreslagna ändringarna i denna regeringsproposition som gäller indragningen av pensionsnämnden tagits i beaktande. I dessa lagars bestämmelser om

ändringssökande skall man i fortsättningen hänvisa till besvärsnämnden för arbetspensionsärenden.

I denna regeringsproposition skall dessutom beaktas de justeringar som med anledning av lagen om pension för arbetstagare (395/2006) görs av den nya lagen om pension för företagare, nya lagen om pension för lantbruksföretagare och nya lagen om sjömanspensioner.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslag

1 §. *Besvärsnämnden för arbetspensionsärenden.* Paragrafens innehåll ändras så att det motsvarar besvärsnämndens utvidgade befogenheter. I paragrafen föreskrivs om den uppgift besvärsnämnden för arbetspensionsärenden har att vara första besvärsinstans i besvärsärenden som gäller arbetspensionsskydd inom både den privata och offentliga sektorn. Med arbetspensionslagarna inom den privata och offentliga sektorn avses lagar som reglerar pensionssystemet inom den privata sektorn, kommunen och staten samt bestämmelser och föreskrifter som har utfärdats med stöd av dem. Nämnden är i fortsättningen behörig att behandla ärenden som gäller dem. I de förmånslagar saken gäller, dvs. i pensionslagstiftningen inom den privata sektorn, pensionslagar som gäller statens pensionssystem liksom även i lagstiftningen om kommunernas pensionssystem finns processbestämmelser om ändringssökande samt bestämmelser om vilken ställning besvärsnämnden för arbetspensionsärenden har som besvärsinstans.

2 §. *Besvärsnämndens ordförande och medlemmar.* I 1 mom. föreskrivs om antalet ordförande i huvudsyssla och vice ordförande i bisyssla i besvärsnämnden för pensionsärenden samt om behörighetsvillkoren för dem, liksom tidigare. Sammanslagningen av statens och kommunernas pensionsnämnder med besvärsnämnden för arbetspensionsärenden föranleder ett behov av att öka antalet vice ordförande i nämnden. I stället för fyra vice ordförande som tidigare föreskrivs i lagen om sex vice ordförande. I fråga om antalet vice ordförande och andra medlemmar i bisyssla föreskrivs entydigt i lag, dvs. ordet åtminstone, som tidigare funnits i lagen, har strukits för att det lämnar utrymme för tolkning. I momentet föreskrivs som ny sak om uppgifterna för ordföranden i huvudsyssla. Ordföranden i huvudsyssla leder besvärsnämnden och svarar för dess verksamhet och förvaltningsärenden på det sätt som anges närmare i arbetsordningen. Ordföranden övervakar dessutom att lagtolkningen är enhetlig i nämndens avgöranden. Detta motsvarar nuvarande praxis. Ordförandens och vice ordförandenas behörighetsvillkor kvarstår oförändrade.

I 2 mom. föreskrivs om att de övriga medlemmarna i nämnden har uppdraget som bisyssla, deras antal samt behörighet för uppdraget liksom nu. I och med att antalet besvärsärenden i nämnden ökar bör även antalet sektioner i nämnden utökas, vilket leder till att även antalet medlemmar i bisyssla ökar. Det föreslås att de legitimerade läkarmedlemmar som är förtrogna med försäkringsmedicin i fortsättningen skall vara sju till antalet. Tidigare skulle antalet läkare enligt lag vara minst fyra, med anledning av att nämnden i praktiken haft fyra sektioner.

Dessutom bör sju personer, i stället för fyra som tidigare, vara personer som har avlagt examen som medför behörighet för domartjänst eller andra personer som är särskilt förtrogna med arbetspensionsförsäkringsfrågor.

I 3 mom. föreskrivs om att antalet medlemmar som är insatta i förhållandena inom arbetslivet och på arbetsmarknaden ökar så att både de medlemmar som föreslås av arbetsgivarsidan och de medlemmar som föreslås av arbetstagarsidan i fortsättningen skall vara sju till antalet, medan det tidigare i lagen krävdes minst fyra personer från vardera sidan. I och med att nämndens behörighet utvidgas till nya ärenden garanteras nämndens behörighet så att det förutom medlemmar som är insatta i förhållandena inom arbetslivet och på arbetsmarknaden även skall finnas medlemmar som är förtrogna med pensionsfrågor inom den privata sektorn, kommunen eller staten och lagstiftningen om dem. Liksom nu föreskrivs i 2 mom. att fyra medlemmar skall förordnas på förslag av de privata arbetsgivarföreningarnas mest representativa centralorganisationer men nytt är att tre medlemmar därutöver skall förordnas på förslag av de offentliga arbetsgivarföreningarna så att två av dem skall vara förtrogna med det kommunala pensionssystemet och en av dem med statens pensionssystem. På så vis tryggas sakkunskapen om den aktuella lagstiftningen och den praktiska tillämpningen i ärenden som gäller statens och kommunernas pensionsskydd.

I syfte att garantera rättvisa i 4 mom. föreskrivs även om de medlemmar som föreslås av arbetstagarnas och tjänstemännens fackföreningars mest representativa centralorganisationer, liksom även nu. Det föreslås att antalet medlemmar på samma sätt som på arbetsgivarsidan skall höjas från fyra till sju personer. På motsvarande sätt skall även fyra av dem vara förtrogna med pensionssystemet inom den privata sektorn och två med kommunernas och en med statens pensionssystem. I gällande lag förskrivs i fråga om de två medlemmar som är förtrogna med företagarverksamhet och de två som är förtrogna med lantbruksföretagarverksamhet att de skall vara högst två. I propositionen föreslås att ordet högst skall strykas för att bestämmelsen skall bli entydig.

I 5 mom. föreskrivs om de personliga suppleanterna för medlemmar som har uppdraget som bisyssla och att de jämställs med medlemmar. Paragrafen motsvarar i fråga om innehållet gällande lag. Lagens ordalydelse har preciserats så att var och en av medlemmarna i bisyssla har en personlig suppleant för vilken gäller vad som i lag föreskrivs om de egentliga medlemmarna.

Innehållet i 6 mom. motsvarar innehållet i gällande lagens 4 mom.

3 §. *Förordnande av ordförandena och medlemmarna.* I paragrafen föreskrivs om förordnande av en ordförande i huvudsyssla och vice ordförandena. Statsrådet skall alltjämt förordna ordföranden, vice ordförandena och de övriga medlemmarna på framställning av social- och hälsovårdsministeriet. I 1 mom. föreskrivs att ordföranden i huvudsyssla skall förordnas tills vidare, liksom nu, och vice ordförandena för viss tid. När det gäller vice ordförandena och de övriga medlemmarna fogas till lagen för tydlighetens skull preciseringen att de har uppdraget som bisyssla. Enligt gällande lag förordnas vice ordförandena och de övriga medlemmarna som har uppdraget som bisyssla för högst fem år, dvs. mandatperiodens minsta längd har inte reglerats i lag. I samband med revideringen av systemet för ändringssökande i beslut om social trygghet har grundlagsutskottet i fråga om mandatperioderna för de övriga besvärsnämnderna ansett det vara viktigt att nämndernas mandatperiod är klart föreskriven i lag och att den skall vara tillräckligt lång. Med anledning av detta föreslås att även ordet högst stryks i lagen när det gäller mandatperioden för besvärsnämnden för arbetspensionsärenden, dvs. nämnden och alla medlemmar i bisyssla förordnas i fortsättningen för fem år i sänder. Ändringen stärker deras ställning som medlemmar i en besvärsinstans.

I 2 mom. föreskrivs om inrikesministeriets och finansministeriets rätt att göra framställningar för social- och hälsovårdsministeriet om en del av vice ordförandena och en del av de personer som avlagt examen som medför behörighet för domartjänst och är förtrogna med arbetspensionsfrågor eller om andra medlemmar som är särskilt förtrogna med arbetspensionsförsäkringsfrågor när de för-

ordnas som medlemmar i nämnden. Momentet är nytt. I syfte att garantera sakkunskapen om kommunernas pensionssystem i besvärsnämnden föreslås att inrikesministeriet lägger fram ett förslag för social- och hälsovårdsministeriet om två vice ordförande och två medlemmar som avlagt examen som medför behörighet för domartjänst och är förtrogna med arbetspensionsfrågor eller andra medlemmar som är särskilt förtrogna med arbetspensionsförsäkringsfrågor. Eftersom det kommunala pensionssystemet hör till inrikesministeriets befogenhet, har den sakkunskap och de nära kontakter till kommunernas pensionssystem och aktörer som finns vid inrikesministeriet stor betydelse när det fattas beslut om representation från den kommunala sektorn. I syfte att även trygga sakkunskapen om statens pensionssystem föreslås en likadan rätt för finansministeriet att för social- och hälsovårdsministeriet föreslå en vice ordförande och en person som avlagt examen som medför behörighet för domartjänst och är förtrogen med arbetspensionsfrågor eller någon annan person som är särskilt förtrogen med arbetspensionsförsäkring för förordnande till nämnden. För vice ordförandena förordnas inga suppleanter men för de övriga medlemmar som förordnas i momentet gäller rätten att lägga fram förslag till medlem även personernas suppleanter.

4 §. *Befrielse från medlemskap i besvärsnämnden och avgångsålder.* Paragrafens ordalydelse när det gäller avgångsåldern för besvärsnämndens ordförande, vice ordförande och medlemmar i bisyssla föreslås bli preciserade. Enligt gällande paragraf är nämnda personer skyldiga att avgå när de fyller 68 år. För att lagstiftningen skall harmoniera med den pensionsreform som trädde i kraft 2005 och med 11 § i ArPL som träder i kraft vid ingången av 2007 föreslås att bestämmelsen ändras så att personerna är skyldiga att avgå vid utgången av den månad under vilken de fyller 68 år.

7 §. *Sektioner.* Det föreslås att 2 mom. upphävs såsom onödigt. I momentet föreskrivs att ordföranden och viceordföranden ansvarar för förvaltningsärenden enligt vad som bestäms i arbetsordningen. I propositionen föreslås att uppgifterna för ordföranden som har uppdraget som huvudsyssla med ett förordnande som gäller tills vidare preciseras. Av denna anledning föreslås att bestämmelsen gällande saken flyttas till 2 § 1 mom. i lagen där det skall ingå närmare bestämmelser om uppgifterna för ordföranden med uppdraget som huvudsyssla.

8 §. *Besvärsnämndens sammansättning vid avgörande.* I paragrafen föreskrivs om besvärsnämndens beslutföra sammansättning vid avgörande. Det högsta och lägsta tillåtna antalet medlemmar i besvärsnämndens sektioner vid avgörande föreslås inte bli ändrat.

De sammansättningar vid avgörande som anges i 2 mom. ändras så att de motsvarar behoven av sakkunskap i den sammanslagna besvärsnämnden så att sammansättningen förutom ordföranden eller en vice ordförande och en medlem som har avlagt examen som medför behörighet för domartjänst och är förtrogen med arbetspensionsfrågor eller någon annan medlem som är särskilt förtrogen med arbetspensionsförsäkringsfrågor alltid också skall bestå av en läkarmedlem.

I syfte att trygga sakkunskapen i den sammanslagna besvärsnämnden skall det i de reviderade sammansättningarna vid avgörande finnas medlemmar som är förtrogna med statens och kommunens pensionssystem och insatta i förhållandena inom arbetslivet och på arbetsmarknaden. I paragrafen föreskrivs att dessa medlemmar som är förtrogna med kommunens och statens pensionssystem och insatta i förhållandena inom arbetslivet och på arbetsmarknaden skall höra till sammansättningen vid avgörande vid behandlingen av ett ärende vars avgörande i väsentlig grad är beroende av antingen kommunens eller statens pensionslagstiftning. De sammansättningar vid avgörande som föreslås uppfyller grundlagsutskottets krav på oavhängighet och rättvisa.

Formuleringen av 4 mom. har gjorts smidigare. Innehållsmässigt motsvarar momentet gällande lag.

10 §. *Förstärkt sektion.* Formuleringen av 2 mom. har preciserats med en mera detaljerad hänvisningsbestämmelse till sammansättningar vid avgörande enligt 8 § 2 mom.

11 §. *Plenum.* Paragrafen har delats upp i två moment. Inga ändringar föreslås i 1 mom.

Innehållet i 2 mom. har preciserats i fråga

om plenums beslutförhet. I gällande lag finns en begränsningsbestämmelse om antalet medlemmar som är insatta i förhållandena inom arbetslivet och på arbetsmarknaden samt antalet medlemmar som är förtrogna med företagar- och lantbruksföretagarverksamhet. Dessa medlemmar får inte utgöra majoriteten i den beslutföra sammansättningen. I paragrafen föreslås preciseringen att begränsningsbestämmelsen endast skall gälla situationer där det ärende som skall behandlas i plenum gäller det egentliga avgörandet av ett besvärsärende. Om ett ärende som skall behandlas i plenum t.ex. gäller besvärsnämndens arbetsordning eller något annat förvaltningsärende, blir inte denna begränsningsbestämmelse tillämplig. Denna precisering överensstämmer med grundlagsutskottets ställningstagande. I sitt utlåtande (GrUU 25/2004 rd) om rättvisa sammansättningar i besvärsnämnden för arbetspensionsärenden förutsatte grundlagsutskottet att bestämmelserna om beslutförhet i nämndernas sektioner, förstärkta sektion och plenum ändras så att de medlemmar som är insatta i förhållandena i arbetslivet inte bildar en majoritet i besvärsnämndernas beslutföra sammansättningar. Grundlagsutskottet förutsatte dock inte att begränsningsbestämmelsen tas in i paragrafen som gäller förvaltningssektionen. Paragrafens ordalydelse har dessutom preciserats med en mera detaljerad hänvisningsbestämmelse till de sammansättningar vid avgörande som föreskrivs i 8 § 2 mom.

14 §. *Förvaltningsärenden. Innehållet i paragrafen preciseras så att den motsvarar behoven av sakkunskap i den sammanslagna nämnden.* Paragrafen föreslås bli indelad i två moment. I 1 mom. definieras de ärenden som skall behandlas i förvaltningssektionen noggrannare än förut. I paragrafen föreskrivs att besvärsnämndens förvaltningsärenden som anges i arbetsordningen behandlas i förvaltningssektionen. Preciseringen gällande arbetsordningen är ny.

För att förvaltningssektionen skall kunna fungera också i fortsättningen bör antalet personer i förvaltningssektionen hållas lika stor som tidigare. Därför föreslås att det i lagen anges vilka av besvärsnämndens sex vice ordförande som skall delta i förvaltningssektionens verksamhet. I syfte att trygga sakkunskapen om statens och kommunens pensionssystem föreslås att till förvaltningssektionen skall förutom ordföranden eller vid förhinder för ordföranden en vice ordförande dessutom som övriga medlemmar höra en vice ordförande som förordnats på förslag av social- och hälsovårdsministeriet, en vice ordförande som förordnats på förslag av inrikesministeriet och en vice ordförande som förordnats på förslag av finansministeriet.

Innehållet i 2 mom. motsvarar innehållet i gällande lag.

15 §. *Besvärsnämndens rätt att få uppgifter och handräckning.* Ordalydelsen i 1 mom. 1 punkten förenklas när det gäller tillämpningsförordningen till rådets förordning (EEG).

16 §. *Grunderna för besvärsnämndens ekonomi.* Paragrafens innehåll ses över så att det motsvarar de föränderliga ekonomiska grunderna för den nya nämnden, samt de nya hänvisningsbestämmelserna i den lag om pension för arbetstagare som träder i kraft vid ingången av 2007. Ordet pensionsanstalt som använts i gällande lag föreslås dessutom bli ersatt med det mera beskrivande ordet arbetspensionsanstalt. Arbetspensionsanstalt täcker som ord pensionsanstalterna inom både den privata sektorn och alla offentliga sektorer.

Enligt gällande lag är pensionsanstalterna inom den privata sektorn skyldiga att betala en justitieförvaltningsavgift som skall täcka totalkostnaderna för besvärsnämndens verksamhet. När besvärsnämndens befogenhet utvidgas från behandlingen av pensionsanstalternas besvärsärenden även till pensionsanstalterna inom den offentliga sektorn skall nämndens ekonomiska grunder ändras så att de motsvarar den utvidgade befogenheten.

Pensionsanstalterna inom den offentliga sektorn är statskontoret som verkar som statens pensionsanstalt och Kommunernas pensionsförsäkring som verkar som pensionsanstalt inom den kommunala sektorn. I paragrafen föreslås att pensionsanstalterna inom den offentliga sektorn skall betala den justitieförvaltningsavgift som regleras i lag i enlighet med samma grunder som pensionsanstalterna inom den privata sektorn, dvs. på basis av förvärvs- och arbetsinkomster för de försäkrade vid arbetspensionsanstalterna.

Till 4 mom. föreslås bli fogat en bestämmelse om valet av revisor och revisorssuppleant. I lagen föreslås en bestämmelse om att besvärsnämndens plenum årligen skall välja en revisor och en revisorssuppleant. Bestämmelsen är ny, gällande lag reglerar inte saken över huvud taget.

2. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2007.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Kommunernas pensionsnämnd och statens pensionsnämnd upphör med sin verksamhet när denna lag träder i kraft. Deras verksamhet fortsätter i besvärsnämnden för arbetspensionsärenden och alla deras anhängiga ärenden överförs på besvärsnämnden för arbetspensionsärenden för behandling och avgörande. Vad som föreskrivs om statens pensionsnämnd eller kommunernas pensionsnämnd i någon annan lag gäller efter det att lagen har trätt i kraft besvärsnämnden för arbetspensionsärenden.

Den egendom och de skyldigheter som hör till besvärsnämnden för arbetspensionsärenden, kommunernas pensionsnämnd och statens pensionsnämnd överförs på besvärsnämnden för arbetspensionsärenden när denna lag träder i kraft.

Försäkringsinspektionen fastställer på framställning av förvaltningssektionen i besvärsnämnden för arbetspensionsärenden besvärsnämndens budget och justitieförvaltningsavgift för första gången för 2007. Besvärsnämndens budget för 2007 bör basera sig på besvärsnämndernas fastställda bokslut för 2005 och de grunder som avses i 16 § 2 mom. i lagen om besvärsnämnden för arbetspensionsärenden.

Personalen i kommunernas pensionsnämnd och statens pensionsnämnd övergår i motsvarande uppdrag i anställning hos besvärsnämnden för arbetspensionsärenden. Personalen övergår som s.k. gamla arbetstagare till den nya anställningen. Anställningsvillkoren i det nya uppdraget skall vara de samma som besvärsnämnden för arbetspensionsärenden tillämpar, dock så att anställningsvillkoren för personer som övergår från tjänst hos kommunernas pensionsnämnd och statens pensionsnämnd även i fråga om tilläggspensionsrättigheter och semesterrättigheten motsvarar de anställningsvillkor som har gällt de aktuella personerna under anställningen i kommunernas pensionsnämnd och statens pensionsnämnd.

Om någon tjänsteman inte vill övergå, har han eller hon dock inte rätt till lön för uppsägningstiden för tiden efter det att kommunernas pensionsnämnd eller statens pensionsnämnd dragits in, eftersom tjänsterna har dragits in direkt med stöd av lag.

3. Förhållande till grundlagen och lagstiftningsordning

Enligt 3 § 3 mom. i grundlagen föreskrivs i fråga om domstolar att den dömande makten utövas av oberoende domstolar, i högsta instans av högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen. Lagstadgade besvärsnämnder som behandlar ärenden som gäller social trygghet verkar på samma sätt som en domstol och medlemmarna sköter enligt lagarna sina uppgifter under domaransvar och deras opartiskhet tryggas av bestämmelserna om domarjäv. Genom den förvaltningspraxis som iakttagits vid social- och hälsovårdsministeriet har önskan varit att säkerställa kontinuiteten i verksamheten i de nämnder som fungerar som besvärsinstanser, en enhetlig rättspraxis samt ändringssökandens rättsskydd i lagstiftningen om nämnderna och vid förordnandet av nämnder. De föreslagna ändringarna förstärker det rättsskydd som avses i 21 § i grundlagen vid sökande av ändring i beslut om social trygghet.

Den lag som föreslås utvidgar befogenheten för besvärsnämnden för arbetspensionsärenden även till behandlingen av besvärsärenden som ansluter sig till arbetspensionslagstiftningen inom den offentliga sektorn. Med anledning av detta bör sakkunskapen om statens och kommunens pensionslagstiftning tryggas i besvärsnämnden för arbetspensionsärenden, vilket förutsätter ändringar i nämndens organisation och sektionernas sammansättningar.

Besvärsnämnden för arbetspensionsärenden är inte en myndighet inom staten eller något annat offentligt samfund och därför är

dess personal anställd i arbetsavtalsförhållande i motsats till personalen i kommunernas pensionsnämnd och statens pensionsnämnd.

Kommunalt och statligt anställda har en tjänstemannarättslig ställning. Därför har det föreslagits bestämmelser på lagnivå om att dessa personers tjänstemannarättsliga ställning framdeles kommer att omfattas av privaträttsliga anställningsvillkor. Övergången till besvärsnämnden för arbetspensionsärenden skall enligt propositionen inte påverka semesterrättigheterna eller tilläggspensionsförmånerna för den nuvarande personalen i statens pensionsnämnd och kommunernas pensionsnämnd, eftersom motsvarande semesterrättigheter och tilläggspensionsförmåner som de nuvarande anställningsförmånerna i tjänsteförhållande tryggas för dem. Detta förfaringssätt tryggar personalens egendomsskydd enligt 15 § i grundlagen.

Den oberoende ställningen för besvärsnämnden för arbetspensionsärenden tryggas på samma sätt som nu på så vis att den är fristående från arbetspensionsanstalterna, dess ordförande och medlemmar väljs av statsrådet och dess verksamhet finansieras med avgifter av skattenatur. På dess medlemmar tillämpas bestämmelserna om domarjäv och vid behandlingen av besvär tillämpas i övrigt förvaltningsprocesslagen (586/1996). På besvärsnämnden som förvaltningsrättskipningsmyndighet tillämpas även språklagen (423/2003).

Besvärsnämnden för arbetspensionsärenden använder sin behörighet att utöva rättskipning i sin funktion som besvärsinstans. I 124 § i grundlagen föreskrivs om att förvaltningsuppgifter kan anförtros andra än myndigheter förutsatt att detta föreskrivs i lag och behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna. Till dessa delar uppfyller den ställning besvärsnämnden för arbetspensionsärenden har förutsättningarna i 124 § i grundlagen. Å andra sidan utsträcker sig straffrättsligt och skadeståndsrättsligt ansvar enligt 118 § i grundlagen även till andra personer som sköter ett offentligt uppdrag än tjänstemän. Dessutom omfattas personer som sköter ett offentligt uppdrag av justitiekanslerns och riksdagens justitieombudsmans laglighetsövervakning. Således tryggas rättsskyddet för förmånstagare och en rättvis behandling av besvärsärenden i enlighet med grundlagen i besvärsnämnden för arbetspensionsärenden.

De ändringar som föreslås fastställer för sin del det rättsskydd som avses i 21 § i grundlagen i arbetspensionsärenden. På basis av ovanstående kan den föreslagna lagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning, men man borde be ett utlåtande om lagförslaget av grundlagsutskottet.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

Lag

om ändring av lagen om besvärsnämnden för arbetspensionsärenden

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen av den 26 augusti 2005 om besvärsnämnden för arbetspensionsärenden (677/2005) 7 § 2 mom. samt

ändras 1—4 §, 8 § 2 och 4 mom., 10 § 2 mom., 11 och 14 §, 15 § 1 mom. 1 punkten och 16 § 1, 3–5 mom. som följer:

1 §

Besvärsnämnden för arbetspensionsärenden

Besvärsnämnden för arbetspensionsärenden *(besvärsnämnden)* är första besvärsinstans i ärenden som gäller arbetspensionsskyddet enligt vad som föreskrivs i de arbetspensionslagar som nämns i 3 § i lagen om pension förarbetstagare (395/2006) inom den privata och offentliga sektorn.

2 §

Besvärsnämndens ordförande och medlemmar

Besvärsnämnden har en ordförande med uppdraget som huvudsyssla och sex vice ordförande med uppdraget som bisyssla. Ordföranden i huvudsyssla leder besvärsnämnden och svarar för dess verksamhet, övervakar att lagtolkningen är enhetlig i nämndens avgöranden samt svarar för besvärsnämndens administrativa ärenden på det sätt som bestäms närmare i arbetsordningen. Ordföranden och vice ordförandena skall ha avlagt examen som medför behörighet för domartjänst samt vara förtrogna med de förmånssystem som behandlas i nämnden.

De övriga 32 medlemmarna i besvärsnämnden har uppdraget som bisyssla. Av medlemmarna skall sju vara legitimerade läkare och förtrogna med försäkringsmedicin och sju skall ha avlagt examen som medför behörighet för domartjänst och vara förtrogna med arbetspensionsfrågor eller vara andra personer som är särskilt förtrogna med arbetspensionsförsäkringsfrågor.

Nämnden skall dessutom ha medlemmar som är insatta i förhållandena inom arbetslivet och på arbetsmarknaden och förtrogna med arbetspensionsfrågor inom den privata sektorn, kommunen eller staten. Av dessa skall sju förordnas på framställning av arbetsgivarföreningarnas mest representativa centralorganisationer så, att fyra är förtrogna med pensionssystemet inom den privata sektorn, två med kommunernas pensionssystem och en med statens pensionssystem. Dessutom skall sju medlemmar förordnas på framställning av arbetstagarnas och tjänstemännens fackföreningars mest representativa centralorganisationer så, att fyra är förtrogna med pensionssystemet inom den privata sektorn, två med kommunernas pensionssystem och en med statens pensionssystem.

Nämnden skall dessutom ha fyra medlemmar som är insatta i förhållandena inom arbetslivet, av vilka två är förtrogna med företagarverksamhet och förordnas på framställning av de mest representativa företagarorganisationerna, samt två är förtrogna med lantbruksföretagarverksamhet och förordnas på framställning av de mest representativa organisationer som bevakar sådana personers ekonomiska intressen som hör till tillämpningsområdet för lagen om pension för lant-

bruksföretagare (467/1969).

De medlemmar som har uppdraget som bisyssla skall ha personliga suppleanter för vilka gäller vad som i lag föreskrivs om besvärsnämndens medlemmar.

Ordföranden, vice ordförandena och de övriga medlemmarna samt deras personliga suppleanter handlar under domaransvar.

3 §

Förordnande av ordförandena och medlemmarna

Statsrådet förordnar på framställning av social- och hälsovårdsministeriet ordföranden tills vidare och vice ordförandena och de övriga medlemmarna för högst fem år i sänder.

Inrikesministeriet lägger för social- och hälsovårdsministeriet fram ett förslag till två vice ordförande och två medlemmar som har avlagt examen som medför behörighet för domartjänst och är förtrogna med arbetspensionsfrågor eller till någon annan medlem som är särskilt förtrogen med arbetspensionsförsäkringsfrågor, och finansministeriet lägger för social- och hälsovårdsministeriet fram ett förslag till en vice ordförande och en medlem som har avlagt examen som medför behörighet för domartjänst och är förtrogen med arbetspensionsfrågor eller till någon annan medlem som är särskilt förtrogen med arbetspensionsförsäkringsfrågor.

4 §

Befrielse från medlemskap i besvärsnämnden och avgångsålder

I fråga om rätten för besvärsnämndens ordförande, vice ordförande och medlemmar att kvarstå i uppdraget gäller vad som föreskrivs om rätten för innehavare av domartjänst att kvarstå i tjänsten. Besvärsnämndens ordförande, vice ordförande och medlemmar är skyldiga att avgå vid utgången av den månad under vilken de fyller 68 år. Om en plats som vice ordförande eller medlem i besvärsnämnden blir ledig under mandatperioden, förordnas en efterträdare för återstoden av perioden.

8 §

Besvärsnämndens sammansättning vid avgörande

— — — — — — — — — — — — — — —

En sektion som behandlar besvärsärenden är beslutför när ordföranden eller en vice ordförande och en medlem som avlagt examen som medför behörighet för domartjänst och är förtrogen med arbetspensionsfrågor eller någon annan medlem som är särskilt förtrogen med arbetspensionsförsäkringsfrågor och en läkarmedlem samt dessutom andra medlemmar är närvarande

1) vid behandlingen av ett ärende vars avgörande i väsentlig grad är beroende av tillämpningen av lagen om pension för arbetstagare eller lagen om sjömanspensioner (/) eller av bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av dem skall två medlemmar som är förtrogna med pensionssystemet inom den privata sektorn och insatta i förhållandena inom arbetslivet och på arbetsmarknaden vara närvarande som följer:

2) vid behandlingen av ett ärende vars avgörande i väsentlig grad är beroende av tillämpningen av lagen om kommunala pensioner (549/2003) eller av bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av den skall två medlemmar som är förtrogna med kommunernas pensionssystem och insatta i förhållandena inom arbetslivet och på arbetsmarknaden vara närvarande,

3) vid behandlingen av ett ärende vars avgörande i väsentlig grad är beroende av tillämpningen av lagen om statens pensioner (/), pensionslagen för evangelisk-lutherska kyrkan (298/1966), 13 § i lagen om Folkpensionsanstalten (731/2001), som gäller pensionsskyddet för Folkpensionsanstaltens tjänstemän, eller av bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av dessa lagar skall två medlemmar som är förtrogna med statens pensionssystem och insatta i förhållanden inom arbetslivet och på arbetsmarknaden vara närvarande,

4) vid behandlingen av ett ärende vars avgörande i väsentlig grad är beroende av tillämpningen av lagen om pension för företagare (/) eller av bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av den skall

utöver de medlemmar som nämns i 1 punkten dessutom en medlem som är förtrogen med företagarverksamhet vara närvarande,

5) vid behandlingen av ett ärende vars avgörande i väsentlig grad är beroende av tillämpningen av lagen om pension för lantbruksföretagare (/), lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk (/), lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare (1293/1994), lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare (1317/1990), lagen om avträdelsepension (16/1974), lagen om avträdelseersättning för lantbruksföretagare (1330/1992), lagen om stöd för nedläggning av växthusproduktion och äppelodling (1297/1994) eller av bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av dessa skall utöver de medlemmar som anges i 1 punkten en medlem som är förtrogen med lantbruksföretagarverksamhet dessutom vara närvarande,

— — — — — — — — — — — — — — —

En förutsättning för en sektionen beslutförhet är dessutom att högst hälften av de närvarande medlemmarna är medlemmar som är insatta i förhållandena inom arbetslivet och på arbetsmarknaden, medlemmar som är förtrogna med lantbruksföretagarverksamhet och medlemmar som är förtrogna med företagarverksamhet.

10 §

Förstärkt sektion

— — — — — — — — — — — — — — —

Den förstärkta sektionen är beslutför när ordföranden eller en vice ordförande samt minst två tredjedelar av de medlemmar som avses i 1 mom. är närvarande. För medlemmarna gäller då dessutom vad som bestäms i 8 §.

11 §

Plenum

Om ett ärende som skall avgöras av besvärsnämnden är av principiell betydelse eller om en sektions avgörande skulle komma att avvika från tidigare praxis, kan sektionen eller besvärsnämndens ordförande besluta att ärendet skall behandlas i nämndens plenum. I plenum behandlas även ärenden som gäller nämndens arbetsordning samt de förvaltningsärenden som plenum på förvaltningssektionens enhälliga framställning beslutar ta till behandling.

Plenum är beslutfört då ordföranden eller en vice ordförande samt minst hälften av de övriga medlemmarna är närvarande. En förutsättning för plenums beslutförhet när besvärsärenden avgörs är dessutom att högst hälften av de närvarande medlemmarna är medlemmar som är insatta i förhållandena inom arbetslivet och på arbetsmarknaden, medlemmar förtrogna med lantbruksföretagarverksamhet och medlemmar förtrogna med företagarverksamhe. För medlemmarna gäller då dessutom vad som bestäms i 8 §.

14 §

Förvaltningsärenden

I förvaltningssektionen behandlas besvärsnämndens förvaltningsärenden enligt arbetsordningen. Besvärsnämndens ordförande, eller vid förhinder för denne en av vice ordförandena, sammankallar förvaltningssektionen och är ordförande för sektionen, och övriga medlemmar i sektionen är en vice ordförande som förordnats på framställning av social- och hälsovårdsministeriet, en vice ordförande som förordnats på framställning av inrikesministeriet och en vice ordförande som förordnats på framställning av finansministeriet och tre medlemmar, av vilka en utses av de medlemmar som förordnats på framställning av arbetsgivarorganisationerna bland sig, en av de medlemmar som förordnats på framställning av arbetstagar- och tjänstemannaorganisationerna bland sig och en av de medlemmar som förordnats på framställning av företagarorganisationerna eller lantbruksföretagarorganisationerna bland sig.

Förvaltningssektionen är beslutför när ordföranden och minst hälften av de övriga medlemmarna är närvarande vid sammanträdet. Med undantag för förvaltningssektionens ordförande och vice ordförandena skall medlemmarna ha personliga suppleanter.

15 §

Besvärsnämndens rätt att få uppgifter och handräckning

Besvärsnämnden har rätt att utan hinder av sekretessbestämmelserna och andra begränsningar av rätten att få uppgifter

1) av arbetsgivare, försäkrings- och pensionsanstalter som verkställer lagstadgad försäkring, myndigheter och andra instanser på vilka tillämpas lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) få de uppgifter som är nödvändiga för avgörande av ett anhängigt försäkrings-, pensions- eller förmånsärende eller som annars är nödvändiga för fullgörande av åligganden enligt denna lag, enligt rådets förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen eller enligt rådets förordning (EEG) nr 574/72 om tillämpning av nämnda förordning eller enligt avtal om social trygghet, och

— — — — — — — — — — — — — — —

16 §

Grunderna för besvärsnämndens ekonomi

De arbetspensionsanstalter som ansvarar för pensionsskyddet enligt de lagar som nämns i 3 § i lagen om pension för arbetstagare är skyldiga att betala en årlig justitieförvaltningsavgift. Justitieförvaltningsavgiften motsvarar de totala kostnader som besvärsnämnden orsakas för skötseln av sina uppgifter enligt denna lag när det gäller sökande av ändring.

— — — — — — — — — — — — — — —

Justitieförvaltningsavgiften för arbetspensionsanstalterna fastställs så att kostnaderna för besvärsnämndens verksamhet enligt den budget som avses i 2 mom. fördelas mellan arbetspensionsanstalterna i förhållande till förvärvsinkomsterna och arbetsinkomsterna för de försäkrade under det år som föregår kvalifikationsåret. Justitieförvaltningsavgiftens belopp fastställs av Försäkringsinspektionen på framställning av besvärsnämndens förvaltningssektion. Besvärsnämnden ansvarar för debiteringen och indrivningen av justitieförvaltningsavgiften. Närmare bestämmelser om verkställigheten av avgiften kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

— — — — — — — — — — — — — — —

På revision av besvärsnämnden tillämpas 5 kap. i revisionslagen (936/1994). Besvärsnämndens plenum väljer årligen en revisor och en revisorssuppleant. Besvärsnämnden fastställer i plenum bokslutet samt beviljar förvaltningssektionen ansvarsfrihet. Besvärsnämnden skall delge Försäkringsinspektionen det fastställda bokslutet. Om bokslutet visar underskott eller överskott i förhållande till den fastställda budgeten, skall skillnaden beaktas i grunderna för den justitieförvaltningsavgift som bestäms för det följande året.

En arbetspensionsanstalt kan på det sätt som föreskrivs i lagen om Försäkringsinspektionen (78/1999) anföra besvär över en justitieförvaltningsavgift som har fastställts enligt denna lag.

— — — — — — — — — — — — — — —

Denna lag träder i kraft den 20 . Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft. Det som föreskrivs om kommunernas pensionsnämnd och statens pensionsnämnd i någon annan lag gäller besvärsnämnden för arbetspensionsärenden sedan denna lag trätt i kraft.

Kommunernas pensionsnämnds och statens pensionsnämnds verksamhet upphör vid denna lags ikraftträdande. Nämndernas arbete fortsätter i besvärsnämnden för arbetspensionsärenden, till vilken alla ärenden som är anhängiga i nämnderna överförs för behandling och avgörande. Kommunernas pensionsnämnds och statens pensionsnämnds egendom och skyldigheter överförs på besvärsnämnden för arbetspensionsärenden vid denna lags ikraftträdande.

Personer som vid denna lags ikraftträdande är anställda hos kommunernas pensionsnämnd och statens pensionsnämnd övergår i anställning hos besvärsnämnden för arbetspensionsärenden. Visstidsanställda övergår

för den tid de har anställts, om denna tid inte har gått ut vid denna lags ikraftträdande. Personer som är anställda i arbetsavtalsförhållande övergår i motsvarande uppdrag i arbetsavtalsförhållande hos besvärsnämnden för arbetspensionsärenden.

Tjänsterna för tjänsteinnehavare och tjänstemän i kommunernas pensionsnämnd och statens pensionsnämnd som övergår i anställning hos besvärsnämnden för arbetspensionsärenden dras in vid denna lags ikraftträdande. När en tjänst dras in upphör en tjänsteinnehavares eller tjänstemans tjänsteförhållande utan särskilda åtgärder. En tjänsteinnehavare eller tjänsteman som övergår till besvärsnämnden för arbetspensionsärenden övergår i motsvarande uppdrag i arbetsavtalsförhållande i besvärsnämnden.

I de uppdrag i arbetsavtalsförhållande till vilka personalen har övergått tillämpas vad som överenskoms i ett kollektivavtal och ett arbetsavtal som ingåtts av besvärsnämnden för arbetspensionsärenden och vad som föreskrivs i lag eller vad som föreskrivs eller bestäms med stöd av den, dock så att anställningsvillkoren i arbetsavtalsförhållande för personer som övergår från kommunernas och statens pensionsnämnd även i fråga om tilläggspensionsrättigheter och semesterrättigheten motsvarar de anställningsvillkor i tjänsteförhållande gällde dessa personer vid denna lags ikraftträdande.

Försäkringsinspektionen fastställer på framställning av besvärsnämnden för arbetspensionsärenden enligt denna lag besvärsnämndens budget och justitieförvaltningsavgiften första gången för 2007. I framställningen ingår kommunernas pensionsnämnds och statens pensionsnämnds kalkyler över omkostnaderna för de nämnder som skall slås ihop. Besvärsnämndens budget för 2007 skall basera sig på besvärsnämndernas fastställda bokslut för 2005 och på de grunder som avses i 16 § 2 mom. Boksluten för 2006 för besvärsnämnden för arbetspensionsärenden och statens pensionsnämnd fastställs och ansvarsfrihet för förvaltningssektionen i besvärsnämnden för arbetspensionsärenden och statens pensionsnämnds plenum beviljas av besvärsnämnden för arbetspensionsärenden i plenum. Kommunernas pensionsnämnds bokslut för 2006 fastställs av inrikesministeriet. Besvärsnämnden delger Försäkringsinspektionen det fastställda bokslutet.

Nådendal den 29 juni 2006

Republikens President

TARJA HALONEN

Omsorgsminister *Liisa Hyssälä*

Bilaga
Parallelltexter

Lag

om ändring av lagen om besvärsnämnden för arbetspensionsärenden

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen av den 26 augusti 2005 om besvärsnämnden för arbetspensionsärenden (677/2005) 7 § 2 mom. samt

ändras 1—4 §, 8 § 2 och 4 mom., 10 § 2 mom., 11 och 14 §, 15 § 1 mom. 1 punkten och 16 § 1, 3–5 mom. som följer:

Gällande lydelse

1 §

Besvärsnämnden för arbetspensionsärenden

Besvärsnämnden för arbetspensionsärenden *(besvärsnämnden)* är första besvärsinstans i ärenden som gäller arbetspensionsskyddet enligt vad som föreskrivs i denna lag.

2 §

Besvärsnämndens ordförande och medlemmar

Besvärsnämnden har en ordförande med uppdraget som huvudsyssla och minst tre vice ordförande med uppdraget som bisyssla. Ordföranden och vice ordförandena skall ha avlagt examen som medför behörighet för domartjänst samt vara förtrogna med de förmånssystem som behandlas i nämnden.

Föreslagen lydelse

1 §

Besvärsnämnden för arbetspensionsärenden

Besvärsnämnden för arbetspensionsärenden *(besvärsnämnden)* är första besvärsinstans i ärenden som gäller arbetspensionsskyddet enligt vad som föreskrivs i *de arbetspensionslagar som nämns i 3 § i lagen om pension förarbetstagare (395/2006) inom den privata och offentliga sektorn.*

2 §

Besvärsnämndens ordförande och medlemmar

Besvärsnämnden har en ordförande med uppdraget som huvudsyssla och *sex* vice ordförande med uppdraget som bisyssla. Ordföranden i *huvudsyssla leder besvärsnämnden och svarar för dess verksamhet, övervakar att lagtolkningen är enhetlig i nämndens avgöranden samt svarar för besvärsnämndens administrativa ärenden på det sätt som bestäms närmare i arbetsordningen*. Ordföranden och vice ordförandena skall ha avlagt examen som medför behörighet för domartjänst samt vara förtrogna med de förmånssystem som behandlas i

Gällande lydelse

De övriga medlemmarna i besvärsnämnden har uppdraget som bisyssla. Av medlemmarna skall minst fyra vara legitimerade läkare och förtrogna med försäkringsmedicin. Minst fyra medlemmar skall ha avlagt examen som medför behörighet för domartjänst och vara förtrogna med arbetspensionsfrågor eller vara andra personer som är särskilt förtrogna med arbetspensionsförsäkringsfrågor. Nämnden skall dessutom ha medlemmar som är insatta i förhållandena inom arbetslivet och på arbetsmarknaden, av vilka fyra förordnas på framställning av arbetsgivarnas mest representativa centralorganisationer och fyra på framställning av arbetstagarnas och tjänstemännens fackföreningars mest representativa centralorganisationer. Nämnden skall dessutom ha högst två medlemmar som är insatta i förhållandena inom arbetslivet och som är förtrogna med lantbruksföretagarverksamhet och som förordnas på framställning av de mest representativa organisationer som bevakar sådana personers ekonomiska intressen som hör till tillämpningsområdet för lagen om pension för lantbruksföretagare (467/1969) samt högst två personer som är insatta i förhållandena inom arbetslivet och som är förtrogna med företagarverksamhet och som förordnas på framställning av de mest representativa företagarorganisationerna.

De medlemmar som har uppdraget som bisyssla skall ha personliga suppleanter för vilka gäller vad som i lag föreskrivs om besvärsnämndens medlemmar.

Ordföranden, vice ordförandena och de övriga medlemmarna samt deras personliga suppleanter handlar under domaransvar.

Föreslagen lydelse

nämnden.

De övriga 32 medlemmarna i besvärsnämnden har uppdraget som bisyssla. Av medlemmarna skall *sju* vara legitimerade läkare och förtrogna med försäkringsmedicin och *sju* skall ha avlagt examen som medför behörighet för domartjänst och vara förtrogna med arbetspensionsfrågor eller vara andra personer som är särskilt förtrogna med arbetspensionsförsäkringsfrågor.

Nämnden skall dessutom ha medlemmar som är insatta i förhållandena inom arbetslivet och på arbetsmarknaden *och förtrogna med arbetspensionsfrågor inom den privata sektorn, kommunen eller staten.* Av dessa skall *sju* förordnas på framställning av arbetsgivarföreningarnas mest representativa centralorganisationer *så, att fyra är förtrogna med pensionssystemet inom den privata sektorn, två med kommunernas pensionssystem och en med statens pensionssystem.* Dessutom skall *sju* medlemmar förordnas på framställning av arbetstagarnas och tjänstemännens fackföreningars mest representativa centralorganisationer så, *att fyra är förtrogna med pensionssystemet inom den privata sektorn, två med kommunernas pensionssystem* och en med statens pensionssystem.

Nämnden skall dessutom ha *fyra* medlemmar *som är insatta i förhållandena inom arbetslivet, av vilka två är förtrogna med företagarverksamhet och förordnas på framställning av de mest representativa företagarorganisationerna,* samt två är förtrogna med lantbruksföretagarverksamhet och förordnas på framställning av de mest representativa organisationer som bevakar sådana personers ekonomiska intressen som hör till tillämpningsområdet för lagen om pension för lantbruksföretagare (467/1969).

De medlemmar som har uppdraget som bisyssla skall ha personliga suppleanter för vilka gäller vad som i lag föreskrivs om besvärsnämndens medlemmar.

Ordföranden, vice ordförandena och de övriga medlemmarna samt deras personliga suppleanter handlar under domaransvar.

Gällande lydelse

3 §

Förordnande av ordförandena och medlemmarna

Statsrådet förordnar på framställning av social- och hälsovårdsministeriet ordföranden tills vidare och vice ordförandena och de övriga medlemmarna för högst fem år i sänder.

4 §

Befrielse från medlemskap i besvärsnämnden och avgångsålder

I fråga om rätten för besvärsnämndens ordförande, vice ordförande och medlemmar att kvarstå i uppdraget gäller vad som föreskrivs om rätten för innehavare av domartjänst att kvarstå i tjänsten. Besvärsnämndens ordförande, vice ordförande och medlemmar är skyldiga att avgå när de fyller 68 år. Om en plats som vice ordförande eller medlem i besvärsnämnden blir ledig under mandatperioden, förordnas en efterträdare för återstoden av perioden.

Föreslagen lydelse

3 §

Förordnande av ordförandena och medlemmarna

Statsrådet förordnar på framställning av social- och hälsovårdsministeriet ordföranden tills vidare och vice ordförandena och de övriga medlemmarna för högst fem år i sänder.

Inrikesministeriet lägger för social- och hälsovårdsministeriet fram ett förslag till två vice ordförande och två medlemmar som har avlagt examen som medför behörighet för domartjänst och är förtrogna med arbetspensionsfrågor eller till någon annan medlem som är särskilt förtrogen med arbetspensionsförsäkringsfrågor, och finansministeriet lägger för social- och hälsovårdsministeriet fram ett förslag till en vice ordförande och en medlem som har avlagt examen som medför behörighet för domartjänst och är förtrogen med arbetspensionsfrågor eller till någon annan medlem som är särskilt förtrogen med arbetspensionsförsäkringsfrågor.

4 §

Befrielse från medlemskap i besvärsnämnden och avgångsålder

I fråga om rätten för besvärsnämndens ordförande, vice ordförande och medlemmar att kvarstå i uppdraget gäller vad som föreskrivs om rätten för innehavare av domartjänst att kvarstå i tjänsten. Besvärsnämndens ordförande, vice ordförande och medlemmar är skyldiga att avgå vid utgången av den månad *under vilken de fyller 68 år.* Om en plats som vice ordförande eller medlem i besvärsnämnden blir ledig under mandatperioden, förordnas en efterträdare för återstoden av perioden.

Gällande lydelse	*Föreslagen lydelse*
7 §	7 §
Sektioner	*Sektioner*
— — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — —
Ordföranden och vice ordförandena ansvarar för förvaltningsärenden i besvärsnämnden enligt vad som närmare bestäms i arbetsordningen.	(2 mom. upphävs)
— — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — —
8 §	8 §
Besvärsnämndens sammansättning vid avgörande	*Besvärsnämndens sammansättning vid avgörande*
— — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — —
En sektion som behandlar besvärsärenden är beslutför när ordföranden eller en vice ordförande och en medlem som avlagt examen som medför behörighet för domartjänst och är förtrogen med arbetspensionsfrågor eller någon annan medlem som är särskilt förtrogen med arbetspensionsförsäkringsfrågor samt två medlemmar som är insatta i förhållandena inom arbetslivet och på arbetsmarknaden är närvarande. En sektion är också beslutför när ordföranden eller en vice ordförande, en medlem som avlagt examen som medför behörighet för domartjänst och är förtrogen med arbetspensionsfrågor eller någon annan medlem som är särskilt förtrogen med arbetspensionsförsäkringsfrågor och en medlem som är insatt i förhållandena inom arbetslivet och på arbetsmarknaden samt följande medlemmar är närvarande:	En sektion som behandlar besvärsärenden är beslutför när ordföranden eller en vice ordförande och en medlem som avlagt examen som medför behörighet för domartjänst och är förtrogen med arbetspensionsfrågor eller någon annan medlem som är särskilt förtrogen med arbetspensionsförsäkringsfrågor och *en läkarmedlem samt dessutom andra medlemmar är närvarande:*
1) vid behandlingen av ett ärende vars avgörande i väsentlig grad är beroende av tillämpningen av lagen om pension för lantbruksföretagare, lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare (1317/1990), lagen om avträdelsepension (16/1974), lagen om avträdelseersättning för lantbruksföretagare (1330/1992), lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare (1293/1994) eller lagen om stöd för nedläggning av växthusproduktion och äppelodling (1297/1994) eller av bestämmelser	1) vid behandlingen av ett ärende vars avgörande i väsentlig grad är beroende av tillämpningen av lagen *om pension för arbetstagare eller lagen om sjömanspensioner (/)* eller av bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av dem *skall två medlemmar som är förtrogna med pensionssystemet inom den privata sektorn och insatta i förhållandena inom arbetslivet och på arbetsmarknaden vara närvarande som följer:*

Gällande lydelse

eller föreskrifter som utfärdats med stöd av dem skall en medlem som är förtrogen med lantbruksföretagarverksamhet vara närvarande,

2) vid behandlingen av ett ärende vars avgörande i väsentlig grad är beroende av tillämpningen av lagen om pension för företagare (468/1969) eller av bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av den skall en medlem som är förtrogen med företagarverksamhet vara närvarande,

3) vid behandlingen av ett ärende vars avgörande i väsentlig grad är beroende av medicinska aspekter skall även en läkarmedlem vara närvarande.

Föreslagen lydelse

2) vid behandlingen av ett ärende vars avgörande i väsentlig grad är beroende av tillämpningen av lagen om *kommunala* pensioner (549/2003) eller av bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av den *skall två medlemmar som är förtrogna med kommunernas pensionssystem och insatta i förhållandena inom arbetslivet och på arbetsmarknaden* vara närvarande,

3) vid behandlingen av ett ärende vars avgörande i väsentlig grad är beroende av tillämpningen av lagen om *statens pensioner (/), pensionslagen för evangelisk-lutherska kyrkan (298/1966), 13 § i lagen om Folkpensionsanstalten (731/2001),* som gäller pensionsskyddet för Folkpensionsanstaltens tjänstemän, eller av bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av dessa lagar skall två medlemmar som är förtrogna med statens pensionssystem och insatta i förhållanden inom arbetslivet och på arbetsmarknaden vara närvarande,

4) vid behandlingen av ett ärende vars avgörande i väsentlig grad är beroende av tillämpningen av lagen om pension för företagare (/) eller av bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av den skall utöver de medlemmar som nämns *i 1 punkten dessutom en medlem som* är förtrogen med företagarverksamhet vara närvarande,

5) vid behandlingen av ett ärende vars avgörande i väsentlig grad är beroende av tillämpningen av lagen om pension för lantbruksföretagare (/), lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk (/), lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare (1293/1994), lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare (1317/1990), lagen om avträdelsepension (16/1974), lagen om avträdelseersättning för lantbruksföretagare (1330/1992), lagen om stöd för nedläggning av växthusproduktion och äppelodling (1297/1994) eller av bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av dessa skall utöver de medlemmar som anges *i 1 punkten en medlem som är förtrogen med lantbruksföretagar-*

Gällande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	verksamhet dessutom vara närvarande,
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
En sektion är emellertid beslutför endast om sammanlagt högst hälften av de närvarande medlemmarna är medlemmar som är insatta i förhållandena inom arbetslivet och på arbetsmarknaden, förtrogna med lantbruksföretagarverksamhet och förtrogna med företagarverksamhet.	*En förutsättning för en sektionen* beslutförhet är dessutom att högst hälften av de närvarande medlemmarna är medlemmar som är insatta i förhållandena inom arbetslivet och på arbetsmarknaden, *medlemmar som är förtrogna med lantbruksföretagarverksamhet och medlemmar som är förtrogna med företagarverksamhet.*
10 §	10 §
Förstärkt sektion	*Förstärkt sektion*
— — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — —
Den förstärkta sektionen är beslutför när ordföranden eller en vice ordförande samt minst två tredjedelar av de övriga medlemmarna är närvarande. För de övriga medlemmarna gäller dessutom vad som bestäms i 8 §.	Den förstärkta sektionen är beslutför när ordföranden eller en vice ordförande samt minst två tredjedelar av de medlemmar som *avses i 1 mom.* är närvarande. För medlemmarna gäller då dessutom vad som bestäms i 8 §.
11 §	11 §
Plenum	*Plenum*
Om ett ärende som skall avgöras av besvärsnämnden är av principiell betydelse eller om en sektions avgörande skulle komma att avvika från tidigare praxis, kan sektionen besluta eller besvärsnämndens ordförande förordna att ärendet skall behandlas i nämndens plenum. I plenum behandlas även ärenden som gäller nämndens arbetsordning samt de förvaltningsärenden som plenum på förvaltningssektionens enhälliga framställning beslutar ta till behandling. Plenum är beslutfört då ordföranden eller en vice ordförande samt minst hälften av de övriga medlemmarna är närvarande. Plenum är emellertid beslutfört endast om sammanlagt högst hälften av de närvarande medlemmarna är medlemmar som är insatta i förhållandena inom arbetslivet och på arbetsmarknaden, förtrogna med lantbruksföretagarverksamhet och förtrogna med företagarverksamhet. För de övriga medlem-	Om ett ärende som skall avgöras av besvärsnämnden är av principiell betydelse eller om en sektions avgörande skulle komma att avvika från tidigare praxis, kan sektionen eller besvärsnämndens ordförande besluta att ärendet skall behandlas i nämndens plenum. I plenum behandlas även ärenden som gäller nämndens arbetsordning samt de förvaltningsärenden som plenum på förvaltningssektionens enhälliga framställning beslutar ta till behandling. Plenum är beslutfört då ordföranden eller en vice ordförande samt minst hälften av de övriga medlemmarna är närvarande. En *förutsättning för plenums beslutförhet när besvärsärenden avgörs är dessutom* att högst hälften av de närvarande medlemmarna är medlemmar som är insatta i förhållandena inom arbetslivet och på arbetsmarknaden, medlemmar förtrogna med lantbruksföretagarverksamhet och med-

Gällande lydelse

marna gäller dessutom vad som bestäms i 8 §.

14 §

Förvaltningsärenden

Besvärsnämndens förvaltningsärenden behandlas i förvaltningssektionen. Besvärsnämndens ordförande, eller vid förhinder för denne en av vice ordförandena, sammankallar förvaltningssektionen och är ordförande för sektionen, och övriga medlemmar i sektionen är vice ordförandena i nämnden och tre medlemmar, av vilka en utses av de medlemmar som förordnats på framställning av arbetsgivarorganisationerna bland sig, en av de medlemmar som förordnats på framställning av arbetstagar- och tjänstemannaorganisationerna bland sig och en av de medlemmar som förordnats på framställning av lantbruksföretagarorganisationerna bland sig. Förvaltningssektionen är beslutför när ordföranden och minst hälften av de övriga medlemmarna är närvarande vid sammanträdet. Med undantag för förvaltningssektionens ordförande och vice ordförandena skall medlemmarna ha personliga suppleanter.

15 §

Besvärsnämndens rätt att få uppgifter och handräckning

Besvärsnämnden har rätt att utan hinder av sekretessbestämmelserna och andra begränsningar av rätten att få uppgifter

1) av arbetsgivare, försäkrings- och pensionsanstalter som verkställer lagstadgad försäkring, myndigheter och andra instanser på vilka tillämpas lagen om offentlighet i

Föreslagen lydelse

lemmar förtrogna med företagarverksamhe. För medlemmarna gäller då dessutom vad som bestäms i 8 §.

14 §

Förvaltningsärenden

I *förvaltningssektionen* behandlas *besvärsnämndens* förvaltningsärenden enligt arbetsordningen. Besvärsnämndens ordförande, eller vid förhinder för denne en av vice ordförandena, sammankallar förvaltningssektionen och är ordförande för sektionen, och övriga medlemmar i sektionen är en vice ordförande som förordnats på framställning av social- och hälsovårdsministeriet, *en vice ordförande som förordnats på framställning av inrikesministeriet och en vice ordförande som förordnats på framställning av finansministeriet* och tre medlemmar, av vilka en utses av de medlemmar som förordnats på framställning av arbetsgivarorganisationerna bland sig, en av de medlemmar som förordnats på framställning av arbetstagar- och tjänstemannaorganisationerna bland sig och en av de medlemmar som förordnats på framställning av *företagarorganisationerna* eller lantbruksföretagarorganisationerna bland sig.

Förvaltningssektionen är beslutför när ordföranden och minst hälften av de övriga medlemmarna är närvarande vid sammanträdet. Med undantag för förvaltningssektionens ordförande och vice ordförandena skall medlemmarna ha personliga suppleanter.

15 §

Besvärsnämndens rätt att få uppgifter och handräckning

Besvärsnämnden har rätt att utan hinder av sekretessbestämmelserna och andra begränsningar av rätten att få uppgifter

1) av arbetsgivare, försäkrings- och pensionsanstalter som verkställer lagstadgad försäkring, myndigheter och andra instanser på vilka tillämpas lagen om offentlighet i

Gällande lydelse

myndigheternas verksamhet (621/1999) få de uppgifter som är nödvändiga för avgörande av ett anhängigt försäkrings-, pensions- eller förmånsärende eller som annars är nödvändiga för fullgörande av åliggan-den enligt denna lag eller enligt rådets förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen eller dess tillämpningsförordning (EEG) nr 574/72 eller avtal om social trygghet, och

— — — — — — — — — — — — — — —

16 §

Grunderna för besvärsnämndens ekonomi

De pensionsanstalter som ansvarar för pensionsskyddet enligt de lagar som nämns i 8 § 4 mom. 1, 2 och 10–13 punkten i lagen om pension för arbetstagare (395/1961) (pensionsanstalter inom den privata sektorn) är skyldiga att betala en årlig justitieförvaltningsavgift. Justitieförvaltningsavgiften motsvarar de totala kostnader som besvärsnämnden orsakas för skötseln av sina uppgifter enligt denna lag när det gäller sökande av ändring.

— — — — — — — — — — — — — — —

Justitieförvaltningsavgiften för pensionsanstalterna fastställs så att kostnaderna för besvärsnämndens verksamhet enligt den budget som avses i 2 mom. fördelas mellan pensionsanstalterna inom den privata sektorn i förhållande till förvärvsinkomsterna och arbetsinkomsterna för de försäkrade i respektive pensionsanstalt under det år som föregår kvalifikationsåret. Justitieförvaltningsavgiftens belopp fastställs av Försäkringsinspektionen på framställning av besvärsnämndens förvaltningssektion. Besvärsnämnden ansvarar för debiteringen och indrivningen av justitieförvaltningsavgiften. Närmare bestämmelser om verkställigheten av avgiften kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

På revision av besvärsnämnden tillämpas 5 kap. i revisionslagen (936/1994). Besvärsnämnden fastställer i plenum bokslutet

Föreslagen lydelse

myndigheternas verksamhet (621/1999) få de uppgifter som är nödvändiga för avgörande av ett anhängigt försäkrings-, pensions- eller förmånsärende eller som annars är nödvändiga för fullgörande av åliggan-den enligt denna lag, enligt rådets förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen eller enligt rådets förordning (EEG) nr 574/72 om tillämpning av nämnda förordning eller enligt avtal om social trygghet, och

— — — — — — — — — — — — — — —

16 §

Grunderna för besvärsnämndens ekonomi

De *arbetspensionsanstalter* som ansvarar för pensionsskyddet enligt de lagar som nämns *i 3 § i* lagen om pension för arbetstagare är skyldiga att betala en årlig justitieförvaltningsavgift. Justitieförvaltningsavgiften motsvarar de totala kostnader som besvärsnämnden orsakas för skötseln av sina uppgifter enligt denna lag när det gäller sökande av ändring.

— — — — — — — — — — — — — — —

Justitieförvaltningsavgiften för *arbetspensionsanstalterna* fastställs så att kostnaderna för besvärsnämndens verksamhet enligt den budget som avses i 2 mom. fördelas mellan *arbetspensionsanstalterna* i förhållande till förvärvsinkomsterna och arbetsinkomsterna för de försäkrade under det år som föregår kvalifikationsåret. Justitieförvaltningsavgiftens belopp fastställs av Försäkringsinspektionen på framställning av besvärsnämndens förvaltningssektion. Besvärsnämnden ansvarar för debiteringen och indrivningen av justitieförvaltningsavgiften. Närmare bestämmelser om verkställigheten av avgiften kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

På revision av besvärsnämnden tillämpas 5 kap. i revisionslagen (936/1994). *Besvärsnämndens plenum väljer årligen en*

Gällande lydelse

samt beviljar förvaltningssektionen ansvarsfrihet. Besvärsnämnden skall delge Försäkringsinspektionen det fastställda bokslutet. Om bokslutet visar underskott eller överskott i förhållande till den fastställda budgeten skall skillnaden beaktas i grunderna för den justitieförvaltningsavgift som bestäms för det följande året.

En pensionsanstalt kan på det sätt som föreskrivs i lagen om Försäkringsinspektionen (78/1999) anföra besvär över en justitieförvaltningsavgift som har fastställts enligt denna lag.

— — — — — — — — — — — — — — —

Föreslagen lydelse

revisor och en revisorssuppleant. Besvärsnämnden fastställer i plenum bokslutet samt beviljar förvaltningssektionen ansvarsfrihet. Besvärsnämnden skall delge Försäkringsinspektionen det fastställda bokslutet. Om bokslutet visar underskott eller överskott i förhållande till den fastställda budgeten, skall skillnaden beaktas i grunderna för den justitieförvaltningsavgift som bestäms för det följande året.

En arbetspensionsanstalt kan på det sätt som föreskrivs i lagen om Försäkringsinspektionen (78/1999) anföra besvär över en justitieförvaltningsavgift som har fastställts enligt denna lag.

— — — — — — — — — — — — — — —

Denna lag träder i kraft den 20 . Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft. Det som föreskrivs om kommunernas pensionsnämnd och statens pensionsnämnd i någon annan lag gäller besvärsnämnden för arbetspensionsärenden sedan denna lag trätt i kraft.

Kommunernas pensionsnämnds och statens pensionsnämnds verksamhet upphör vid denna lags ikraftträdande. Nämndernas arbete fortsätter i besvärsnämnden för arbetspensionsärenden, till vilken alla ärenden som är anhängiga i nämnderna överförs för behandling och avgörande. Kommunernas pensionsnämnds och statens pensionsnämnds egendom och skyldigheter överförs på besvärsnämnden för arbetspensionsärenden vid denna lags ikraftträdande.

Personer som vid denna lags ikraftträdande är anställda hos kommunernas pensionsnämnd och statens pensionsnämnd övergår i anställning hos besvärsnämnden för arbetspensionsärenden. Visstidsanställda övergår för den tid de har anställts, om denna tid inte har gått ut vid denna lags ikraftträdande. Personer som är anställda i arbetsavtalsförhållande övergår i motsvarande uppdrag i arbetsavtalsförhållande hos besvärsnämnden för arbetspensionsärenden.

Tjänsterna för tjänsteinnehavare och tjänstemän i kommunernas pensionsnämnd

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

och statens pensionsnämnd som övergår i anställning hos besvärsnämnden för arbetspensionsärenden dras in vid denna lags ikraftträdande. När en tjänst dras in upphör en tjänsteinnehavares eller tjänstemans tjänsteförhållande utan särskilda åtgärder. En tjänsteinnehavare eller tjänsteman som övergår till besvärsnämnden för arbetspensionsärenden övergår i motsvarande uppdrag i arbetsavtalsförhållande i besvärsnämnden.

I de uppdrag i arbetsavtalsförhållande till vilka personalen har övergått tillämpas vad som överenskoms i ett kollektivavtal och ett arbetsavtal som ingåtts av besvärsnämnden för arbetspensionsärenden och vad som föreskrivs i lag eller vad som föreskrivs eller bestäms med stöd av den, dock så att anställningsvillkoren i arbetsavtalsförhållande för personer som övergår från kommunernas och statens pensionsnämnd även i fråga om tilläggspensionsrättigheter och semesterrättigheten motsvarar de anställningsvillkor i tjänsteförhållande gällde dessa personer vid denna lags ikraftträdande.

Försäkringsinspektionen fastställer på framställning av besvärsnämnden för arbetspensionsärenden enligt denna lag besvärsnämndens budget och justitieförvaltningsavgiften första gången för 2007. I framställningen ingår kommunernas pensionsnämnds och statens pensionsnämnds kalkyler över omkostnaderna för de nämnder som skall slås ihop. Besvärsnämndens budget för 2007 skall basera sig på besvärsnämndernas fastställda bokslut för 2005 och på de grunder som avses i 16 § 2 mom. Boksluten för 2006 för besvärsnämnden för arbetspensionsärenden och statens pensionsnämnd fastställs och ansvarsfrihet för förvaltningssektionen i besvärsnämnden för arbetspensionsärenden och statens pensionsnämnds plenum beviljas av besvärsnämnden för arbetspensionsärenden i plenum. Kommunernas pensionsnämnds bokslut för 2006 fastställs av inrikesministeriet. Besvärsnämnden delger Försäkringsinspektionen det fastställda bokslutet.